

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)

1. Загальні положення

Це Положення розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», наказу Міністерства освіти і науки України від 28 грудня 2019 року № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2020 р. за № 111/34394), Кодексу України про адміністративні правопорушення, Статуту Університету «Оптіма».

Положення визначає: план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті «Оптіма»; порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування); порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування).

Дія цього Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу в Університеті «Оптіма», включно зі здобувачами освіти усіх рівнів вищої освіти та форм здобуття освіти, слухачами програм підвищення кваліфікації, науково-педагогічними та іншими працівниками Університету.

2. Основні терміни

У цьому Положенні терміни вживаються в значеннях, визначених Законом України «Про освіту» та наказом МОН України № 1646 від 28.12.2019, зокрема:

- булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;
- кібербулінг – булінг із застосуванням засобів електронних комунікацій (повідомлення в месенджерах, соціальних мережах, електронній пошті, чатах ЕНС, відеоконференціях тощо);
- сторони булінгу (цькування) – кривдник (булер), потерпілий (жертва), спостерігачі (за наявності);
- учасники освітнього процесу – здобувачі освіти, науково-педагогічні та інші працівники Університету, особи, які надають освітні послуги.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є: систематичність (повторюваність) діяння; наявність сторін (кривдник, потерпілий, спостерігачі – за наявності); дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога,

підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

3. План заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті «Оптіма»

План заходів спрямований на створення безпечного освітнього середовища, у тому числі цифрового, вільного від будь-яких форм насильства, дискримінації та булінгу (цькування). З огляду на дистанційну форму здобуття освіти, особлива увага в Плані приділяється запобіганню кібербулінгу та профілактичній роботі в електронному навчальному середовищі.

№	Зміст заходу	Відповідальні	Термін виконання
	I. Організаційно-правові заходи		
1.1	Розроблення та оновлення внутрішніх документів Університету з питань запобігання булінгу (цькуванню), у тому числі цього Положення	Ректорат, юридична служба	Постійно
1.2	Призначення відповідальної особи (уповноваженої особи з питань запобігання булінгу) та формування постійно діючої комісії з розгляду випадків булінгу (цькування)	Ректор	Щорічно (вересень)
1.3	Оприлюднення на офіційному вебсайті Університету Правил поведінки здобувача освіти, Плану заходів, Порядку подання заяв та Порядку реагування на випадки булінгу	Адміністрація вебсайту	Постійно
1.4	Розміщення в електронному навчальному середовищі контактних даних уповноваженої особи та форм для подання заяв про випадки булінгу	Адміністратор ЕНС	Вересень
	II. Просвітницька та профілактична робота		
2.1	Ознайомлення здобувачів освіти з Правилами поведінки, антибулінговою політикою Університету під час зарахування та на початку кожного навчального року	Деканати, куратори груп	Вересень
2.2	Проведення вебінарів, тренінгів і просвітницьких заходів для здобувачів освіти з питань профілактики булінгу, кібербулінгу, дискримінації та психологічного насильства	Психологічна служба	Не рідше 1 разу на семестр

№	Зміст заходу	Відповідальні	Термін виконання
2.3	Підвищення кваліфікації науково-педагогічних та інших працівників з питань запобігання та реагування на булінг	Відділ кадрів, психологічна служба	Щорічно
2.4	Розміщення в електронному навчальному середовищі інформаційних матеріалів, пам'яток, посилань на гарячі лінії підтримки	Психологічна служба, адміністратор ЕНС	Постійно
2.5	Заходи з нагоди Міжнародного дня боротьби з булінгом (4 травня) та Міжнародного дня толерантності (16 листопада)	Студентське самоврядування, психологічна служба	Травень, листопад
	III. Моніторинг та діагностична робота		
3.1	Проведення анонімного онлайн-опитування здобувачів освіти щодо безпечності та комфортності освітнього середовища	Психологічна служба	1 раз на семестр
3.2	Аналіз результатів моніторингу, виявлення ризиків та коригування плану заходів	Психологічна служба, ректорат	За результатами опитувань
3.3	Підготовка та оприлюднення річного звіту про стан запобігання булінгу в Університеті	Уповноважена особа	До 1 вересня
	IV. Психологічна підтримка та супровід		
4.1	Індивідуальні онлайн-консультації для здобувачів освіти, які стали свідками, постраждали або вчинили булінг	Психологічна служба	За потреби
4.2	Забезпечення доступу до психологічної підтримки в дистанційному форматі (телефон довіри, онлайн-чат, відеоконсультації)	Психологічна служба	Постійно

План є відкритим документом і може доповнюватися за результатами моніторингу стану освітнього середовища, пропозицій органів студентського самоврядування, рекомендацій служби освітнього омбудсмена, Національної поліції та інших суб'єктів реагування на випадки булінгу.

4. Порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування)

4.1. Право на подання заяви

Право на подання заяви про випадок булінгу (цькування) має будь-який учасник освітнього процесу: здобувач освіти, який став потерпілим, свідком або вчинив булінг; науково-педагогічний або інший працівник Університету; інша особа, якій стало відомо про випадок булінгу (цькування) в Університеті.

4.2. Форми подання заяв

Заяву про випадок булінгу (цькування) можна подати в один з таких способів:

- письмово – особисто або поштою на адресу Університету «Оптіма» (на ім'я ректора або уповноваженої особи);
- в електронній формі – на офіційну електронну адресу Університету;
- усно – особисто уповноваженій особі з фіксацією звернення письмово.

Заявник може зазначити свої контактні дані для отримання відповіді або подати заяву анонімно. Анонімні заяви також підлягають розгляду в порядку, передбаченому цим Положенням, проте відповідь заявникові за результатами розгляду в такому випадку не надсилається.

4.3. Зміст заяви

Заява про випадок булінгу (цькування) має містити: відомості про заявника (крім випадків анонімного звернення); опис обставин випадку (де, коли, за яких умов, ким вчинено); відомості про сторони булінгу (потерпілого, кривдника, свідків) – за наявності інформації; докази та посилання на матеріали (скріншоти, відеозаписи, листування тощо) – за наявності; підпис та дата (для письмових заяв).

4.4. Реєстрація заяв

Усі заяви про випадки булінгу (цькування) реєструються у відповідному Журналі, який ведеться уповноваженою особою. Журнал може вестися як у паперовій, так і в електронній формі з дотриманням вимог щодо захисту персональних даних.

Доступ до Журналу мають виключно уповноважена особа, ректор Університету та члени комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) у частині, що стосується конкретного випадку.

4.5. Дотримання конфіденційності

Усі особи, які беруть участь у поданні, реєстрації та розгляді заяв про випадки булінгу (цькування), зобов'язані дотримуватися конфіденційності щодо: персональних даних сторін випадку; обставин справи; ходу розслідування та його результатів.

Розголошення відомостей про учасників випадку булінгу (цькування), стан розгляду заяви, прийняті рішення без письмової згоди відповідних осіб (крім випадків, передбачених законодавством) забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законодавством України.

Обробка персональних даних під час розгляду заяв здійснюється відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» виключно з метою забезпечення розгляду заяви та прийняття рішення.

4.6. Розгляд заяв

Ректор (або уповноважена ним особа) протягом одного робочого дня з моменту отримання заяви приймає рішення про: проведення розслідування за заявою (формування комісії з розгляду випадку булінгу); відмову у проведенні розслідування у разі, якщо в заяві відсутні ознаки булінгу (цькування) – з письмовим обґрунтуванням заявникові.

Для розгляду конкретного випадку булінгу (цькування) ректор Університету наказом утворює комісію з розгляду випадку булінгу (цькування). До складу комісії входять: голова комісії (як правило, ректор або проректор); уповноважена особа з питань запобігання булінгу (секретар); представник психологічної служби Університету; представник органу студентського самоврядування; представник науково-педагогічних працівників.

За потреби до роботи комісії можуть залучатися (за згодою) представники органів Національної поліції України, служби освітнього омбудсмена, центрів соціальних служб, інші фахівці.

Строк розгляду заяви та проведення розслідування становить до 10 робочих днів з моменту отримання заяви. У виняткових випадках за рішенням голови комісії строк може бути продовжено, але не більше ніж на 10 робочих днів.

За результатами розгляду комісія приймає рішення, яке оформлюється протоколом. Протокол містить: склад комісії; обставини випадку; докази, які розглядалися; висновок комісії щодо наявності або відсутності факту булінгу (цькування); рекомендовані заходи реагування.

Про прийняте рішення комісія письмово повідомляє заявника (за наявності його контактних даних) та сторони випадку у строк не пізніше 3 робочих днів з дати ухвалення рішення.

5. Порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) та відповідальність осіб, причетних до булінгу

5.1. Заходи реагування у разі підтвердження факту булінгу (цькування)

У разі ухвалення комісією рішення про підтвердження факту булінгу (цькування), Університет «Оптіма» забезпечує здійснення таких заходів:

- негайне припинення подальших дій кривдника стосовно потерпілого;
- надання потерпілому необхідної психологічної підтримки силами психологічної служби Університету в дистанційному або очному форматі;
- проведення психолого-педагогічної роботи з кривдником, спрямованої на усвідомлення наслідків своїх дій та зміну поведінки;
- за потреби – обмеження взаємодії сторін у спільних навчальних просторах (онлайн-групах, чатах, відеоконференціях, онлайн-заняттях);
- повідомлення відповідних органів у випадках, передбачених законодавством (Національна поліція України, служба у справах дітей – за участю неповнолітніх осіб, орган опіки тощо);

- інформування служби освітнього омбудсмена у випадках, передбачених законодавством.

5.2. Відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)

Особи, причетні до булінгу (цькування), несуть відповідальність відповідно до законодавства України та внутрішніх документів Університету «Оптіма».

5.2.1. Адміністративна відповідальність.

Згідно зі статтею 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення, булінг (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу або громадських робіт. Повторне протягом року вчинення булінгу (цькування), або вчинення його групою осіб, або щодо неповнолітнього чи малолітнього, тягне за собою більш суворі санкції. Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу також тягне за собою адміністративну відповідальність.

5.2.2. Дисциплінарна та академічна відповідальність.

До здобувачів освіти, які вчинили булінг (цькування), за рішенням ректора Університету з урахуванням висновку комісії можуть застосовуватися такі заходи дисциплінарного впливу: усне зауваження; письмове попередження; догана; відрахування з Університету у випадках систематичного або особливо тяжкого порушення.

До науково-педагогічних та інших працівників Університету, які вчинили булінг (цькування) або не повідомили про відомі їм випадки булінгу, застосовуються заходи дисциплінарного стягнення відповідно до Кодексу законів про працю України та внутрішніх документів Університету (догана, звільнення).

5.2.3. Цивільно-правова та кримінальна відповідальність.

У випадках, коли діяння, що містять ознаки булінгу (цькування), одночасно містять ознаки кримінального правопорушення (наприклад, погроза вбивством, заподіяння тілесних ушкоджень, доведення до самогубства, незаконне поширення приватної інформації тощо), Університет невідкладно повідомляє Національну поліцію України. Особи, причетні до таких діянь, несуть кримінальну відповідальність відповідно до Кримінального кодексу України. Шкода, заподіяна потерпілому в результаті булінгу (цькування), підлягає відшкодуванню в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України.

5.3. Підтримка потерпілих

Університет «Оптіма» забезпечує надання потерпілим від булінгу (цькування) психологічної, соціальної та інформаційної підтримки незалежно від результатів розгляду заяви. Психологічна служба Університету розробляє індивідуальні програми супроводу потерпілих, проводить відновлювальні заходи та забезпечує їхню реінтеграцію в освітнє середовище.